

Dr. H. Tuma: Triglavska skupina

»Hic ubi Terglovus caput altis nubibus infert,
Quanta laborantis naturae munera cerno!
Quam stat sublimis: ventosque imbresque serenus
Despicit, atque simul raros ostentat honores
Flora tuos.«

(Hacquet, Oryctographia Carniolica I. 1778. Lipsko.)

»Tu, kjer Triglav dviga glavó v visoke oblake —
Koliko vidim bogatih darov tvoreče prirode!
Kako vzvišen stoji! Na viharje in plohe ves jasen
Gleda doli prezirno. Redke pa části ponosno
Tvoje kaže Cvetana.«

Dne 25. avgusta 1778 se je bil ranocelnik Willonitzer iz Fužine prvi povzpел na Triglav. Istega leta je napisal ženijalni, nam premalo znani učenjak *Hacquet* gorenje, skoraj najlepše besede, naslovljene na Triglav. Sto let pozneje, 1878, je zapisal profesor latinščine *Kandernal* v Ljubljani ob svojem dvakratnem pristopu na vrh:

»O mons, quem gens priscorum coluit pia Slavorum,
Cum tonitu gentes Austriacas moneas!
Ponite tandem aliquando iras feroces,
Hostis adest, patriam dilacerare parat.«*

»Gora, katero časti predobro ljudstvo Slovanov,
Z gromom opómni glasno národe Avstrije vse:
Pustite — skrajni je čas! — svoje divje zavisti!
Bliža se vam že sovrag, dóm vaš raztrgati će.«

Proroške besede! Že šteje grozeče Italija vrhove: Triglava 2863 m, Montblanca 4810 m in Gran Sasso d' Italia 2914 m, kot proroke svojega svetovnega imperija...

V XVII. stoletju je bila *Valvasor*ju (glej knjiga IV. pogl. 17) naša najvišja gora, po imenu še *Krma*, čudesna gora. Opisuje jo takole: »Med *Mojstrano* in *Bovcem* se visoka gora *Krma* postavlja v sredi med *Kranjsko deželo* in *Bovško deželico*. Ima to posebnost, da na njenem višku meseca junija dan posebno dolgo traja, tako da

* Ker sta 2. in 4. stih daktilska pentametra, bi morala 1. in 3. stih biti heksametra (šestomera), kar pa metrično nista; ni naš namen, da bi jih priredili. Uvaževano pa je to opazovanje v slovenskem prevodu. — U r e d n.

se čuti le uro dolgo, kako noč pojema in dan narašča. Še bolj čudno pa je sledeče: Ako kdo na tej gori opoldne počí z bičem, takoj nastane nevihta z gromom in točo, četudi bi bil prej dan še tako jasen in čist. Da je to res, sta potrdila g. Ivan Baptista Peterman in g. Laurentius z Rechtega, oba doktorja medicine, ne morda domačina. Stvar bi utegnila priti od tega, da bičev pok pretrese mineralne hlapove, ki puhte iz gore, se dvignejo v zrak, se združijo ali se stepejo z zračnimi hlapovi ter obudé točo in grom. Ker se pa stvar dogaja ravno opoldne in se ob tej uri navadno v takih krajih gibljejo pošasti, utegne biti kaka zveza med prvim povzročiteljem vremena in hudičem, katere potem tudi drugi posnemajo.«

Francoza Montelle in Maltebrun v delu »Les Alpes, Géographie mathématique, physique et politique de toutes les parties de monde«, Paris 1803, tolmačita »Terklou répond parfaitement á son nom vandale, qui veut dire la montagne de la terreur.« (»Terglov odgovarja docela svojemu vandalskemu imenu, ki pomeni gora groze«).

Neki gimnazijalec iz Ljubljane pa je bil dne 19. julija 1899 drugega mnenja. Navdušen je napisal v Šmercovo spominsko knjigo v Mojstrani: »Triglav naj bode središče Slovanov«...

Prvikrat najdemo ime Terglou napisano razločno na zemljevidu Florjančiča l. 1744.

Prvi slovenski alpinist je bil na Triglavu l. 1808 kanonik Stanič iz Goriškega.

Prvikrat čez severno steno Triglava je prilezel že l. 1890 Trentar Ivan Breginjec, p. d. Štrukelj, kot gonič divjim lovcem. Sledil je prehajanju gamsov preko Praga pod Glavo 2316 m, v globoki žleb pod vodopadom iz ledenika in po steni čez pleče Triglava na planoto Zaplanja. To pot sva ponovila l. 1910 Jože Komac in jaz, takozvano slovensko pot.

Triglav je bil v prvem srednjem veku meja duhovnih gospok Bamberg, Brixen in Oglej. Takrat so bile Julijske Alpe čisto slovenske, od Bele (Fella) v Karniji pa do sovodnja Save Bohinjke in Dolinke. Šele konec XVII. stoletja se je pofurlanila najprej Dunja (Dogna), t. j. dolina, ko se je odcepila od fare v Lipalji ali Depalavasi (Leopoldskirchen) v Kanalski dolini vas Dogna in sela okoli nje. Od tedaj, ko so dobili Dunjci svojo faro, se je Dunja jela naglo furlaniti. Še sedaj pravijo Dunjski Furlani Depalivasi »A le Glesie«, t. j. »Pri Cerkvi«.

Koncem XVIII. stoletja se je pofurlanila tudi sporedna južna dolina Reklanice - Raccolana. Ko so l. 1810 prehajale tod čez francoske čete, so korakale še čez Mostič in čez Žlebe (Nevea) v dolino Jezernice, ki se izteka v Rabeljsko jezero. Vas Patoc (potok) je še pričetkom XIX. stoletja govorila slovenski. Cerkev v Chiusaforte,

zgrajena v IX. stoletju, stoji na holmu Morež, t. j. Schuttkegel, torej na slovenskih tleh. Vsi zadnji odrasleki Julijskih Alp na zapad nad Fello nosijo slovenska imena: Sedlo 1126 m nad Pontebbo, Monte Jama 1165 m nad vasjo Raccolana in Chiusaforte, Grand Peit-Peči 572 m na severu, Sflincis 714 m iz slovenskega svlčje, torej gora rhododendrona, na jugu mesteca Resiutta. Najvišji vrh nad Fello, Plauris 1959 m, nosi še v poznejšem srednjem veku ime Lopič. Julijske Alpe so torej izključno slovenske, v gorskih imenih ni sledu ne Rimljanov, ne Germanov in ne drugih prebivalcev pred njimi.

Trglav kot gora je moral biti znan že Rimljanom in prej. Strabonovo ime *Τοῦλλον* je gotovo izpačeno, grški izreki prilagojeno ime. (Prim. Strabonovo ime *Οκρα* t. j. sedanji Kras). Oštir razlaga besedo *Τοῦλλον* (Alb. Arch. I 88) iz etruškega.

Moral je biti Triglav znan tudi poznejšim germanskim gospodarjem naših krajev; tako pomembna je njegova lega, tako ponosna in izrazita njegova oblika.

Zgodovino Triglava nam je opisal dr. K u g y v »Ostalpen«, III. str. 570. Ime Triglav tolmači pa napačno v svoji knjigi »Aus dem Leben eines Bergsteigers« kot ime staroslovenskega triglavskega božanstva, dasi prav dostavlja: »Zaman se išče po treh glavah, kajti tudi Mali Triglav je le pleče, a ne vrh«, in na drugem mestu: »ljudska duša kuje imena svojih gor šele, ko je po stoletnem opazovanju prav pojedla njih osebnost in značaj. Gorska imena so postala po svojem izrazitem zvoku in so samorasli del gorske osebnosti.«

Najtočnejšo zgodovino imena nam podaja prof. dr. R u s v »Geografskem Vestniku« II. str. 82. Dodam naj le nekatere svoje izsledke kot alpinist.

Triglav je starodavno domače ime Bohinjskih in Soških pastirjev. Pod njim na severni strani planota Krma, na južnozahodni planota Komna — tod so bili bogati, prostorni planinski pašniki. Najvišji vrh je moral torej biti pastirjem znan od juga in severa, četudi nepristopen, ker so pasli tik do vrha in je vrh bil prirodna meja dveh planinskih svetov.

Slovenski pastir je imenoval vrhove iz tvorne sile svojega jezika. Tako tudi ime Triglav odgovarja zvestemu opazovanju pastirjev oblike vrha. Od nikoder ni zanašati imena na vrh, zadnji najvišji vrh sam je troglav. Ko solnce obsije proti poldnevu Triglavsko teme, zariše zadnja senca obliko treh glav * Še točnejše se vidi Triglav, ko prvi sneg pobeli robove skalnatih dveh žmul (Wülste) tik pod vrhom. Raz Goriško mejno gorovje od juga, pa tudi iz vasi Fužine se takrat troglavi vrh prav točno izraža. Od severa te oblike

* Priporočil bi našim amaterjem fotografom, da posnamejo ob ugodni priliki sliko zadnjega vrha Triglava, da uvidimo točno troglavi, najvišji vrh.

od nikoder ne dobimo; zato je Triglav le bohinjsko ime in Valvasor je mogel od gorenjske strani čuti samo ime Krma, t. j. prostorni pomol pod Malim Triglavom in Rjavino do Pršivca** od 1993 m do 2056 m, ki odpade v strmi »Steni« v dolino istega imena, v Krmo. Kakor nosi dolina Vrata ime od prehoda v ozadju in dolina Kot od zatropa pod Peklom med Rjavino in Vrbanovimi Špicami, je tudi ime Krma podano od podov nad dolino. Tudi ti so morali biti do zadnjih stoletij bogata, zelena planota, zato dobro znana pastirjem.

Prof. Rus navaja dokumentarično še drugo ime Krma, t. j. Srednja Krma, pašna konta med Malim in Velikim Draškim. Stari lovci imenujejo Mali Draški tudi še Srenjska Krm (krm, -i, fem.). Po Srenjski Krm so pasli in še pasejo iz Srednje vasi v Bohinju, po Veliki Krm pa so pasli Gorjani in Blejci.

Valvasor torej od gorenjske strani ni mogel slišati drugega imena nego Krma; radi tega je tudi ime prenesel na vrh. Saj so že od nekdanj in povsodi tuje zanašali imena pašnikov ali talnih oblik pod vrhovi na vrhove same, in učeni geografi, nevešči našemu jeziku, so ponavljali taka imena, n. pr. Škrbina, ki je prelaz 1905 m, za vrh »Nad Dlanjo« 2086 m, Carnizza 2434 m zahodno od Kanina, in Karnica 2235 m nad Klužami, za vrhove, dočim krnica pomeni le Hochkar pod vrhom, itd.

Pašniki južne strani Triglava so segali visoko pod vrh. Širni prostor, kjer stoji danes Aleksandrov Dom, do Kotla pod Triglavom in Nogo (Rjavec) 2568 m, so Prodi; za njih vzhodno dolnji del sem čul iz ust pastirja Blažka iz Podjelja tudi »Gornja Ledina«, dočim je Spodnja Ledina nad Velsko dolino še danes zelena in pašna.

Kozarji iz Trente in Soče so gonili svojo drobnico čez Lanževico 2003 m in Velika Vrata 1927 m od zapada, čez Goriški Rob okoli 2000 m od severa na Komno. Planina, ki so jo po starem imenovali Komna, pozneje »Pod Kalom«, sedaj »Pod Kolom«, je bila nekdanj soška. Trentarji so pasli po dolini Zajezeram' do Močil, t. j. gorenji izvir Savice, nad sedanjo planinsko kočjo pod Tičarico. Iz doline Zajezeram' so črede pač uhajale tudi »Za Korita« med Temenom (Póprovcem) 2488 m in Vršaki 2428—2448 m in tudi v Velsko dolino in na Ledine.

Zgodovina Bohinjske doline nam sicer kaže, da je germanski element dobil prvi pristop že z daritvijo vasi Bistrica mejnega grofa Ulrika škofu Altwinu l. 1061. Od tedaj se je širila na škodo blejske gosposke briksenška škofija. Gorenja dolina in jezero pa je bila postala last Ortenburžanov, pozneje Habsburžanov.

Briksenška škofija je bila l. 1562 lastnica Sv. Ivana ob Bohinjskem jezeru in je ostala do najnovejšega časa.

* Enako ime strme, lepe gore nad Bohinjskim jezerom 1761 m.

Bohinj je bil ves srednji vek in daleč v novi vek svet zase in mnogo bolj vezan na Tolminsko in Furlanijo nego na Kranjsko. Do l. 1554 je iz Bleda vodila v Bohinj le ozka steza. Skoro ves promet se je vršil čez škrbino nad Bačo 1281 m v dolino Bače do Sv. Lucije, dasi je bila tudi pot iz Bače do tje le tovorna do zadnjega desetletja XIX. veka. Bohinj je bil ta čas torišče železne rude, ki se je izvažala v Italijo. Poleg železa so bili predmet trgovine konji, goved in drobnica, nazaj grede so tovorili olje in vino. Središče te trgovine je bilo ob cerkvi sv. Ivana, kjer sta se vršila vsako leto dva velika sejma. (Glej dr. Josip Gruden, Izvestje Muz. Dr. XVIII, str. 129 in sl.) Enako živo kakor v Bohinju je bilo takrat v Trenti, kjer je Bovška gosposka imela svoje rudnike in plavže. Od naseljevanja italijanskih pastirjev iz Briksenške škofije je gotovo tudi ime Trente, ki je bilo prvotno v rabi le za Zadnjo Trento, kamor so gonili preko vrhov iz velike bovške planine Bala, iz ital. La Valle. Pod mejnimi vrhovi Trente so še ohranjeni v temelju kameniti ostanki »Taljanske koč«, še danes tako imenovane.

Radi tega je ime Triglav bilo znano prej gosposki v Bovcu, nego Belopeški in Blejski. Odtod ter iz Bohinja je torej postalo ime znano in ne s kranjske strani. Vsa druga ugibanja o imenu Triglav so nestvarna. Iz ostrega in zgodovinskega obrisa dr. Grudna, prof. Rusa in iz toponomističnega stališča bohinjskih in soških pastirjev se edinole pride do imena Triglav.

Triglav je po svoji imenitni legi, po svoji izraziti obliki in po bogastvu flore pašnikov pod njim izvabil že davno raziskovalce in naposled alpiniste. Slovensko Planinsko Društvo s svojimi Domovi, župnik Aljaž s svojim stolpom, so že pred vojno privabili v narodnostni tekmi obiskovalcev na vrh. Odlični nemški alpinisti-športniki so nam po vrsti odkrili tudi v tekmi za posest Julijskega velikana vse pristope na njegovo, nekdanj tako odvratno teme. Pod njegovo severno steno ležita pokopana pred vojno Nemca Wagner in učitelj Lass, po vojni Slovenca dr. Jug in Topolovec. Iz predvojne tekme se je po vojni razvil čisti alpinizem med nami, izraz svobode in nevzdržne volje naše mladine. Tisočeri slovenski turisti pa lezejo po zaznamovanih potih na kralja Julijskih Alp.

Trentarski lovci so že pred stoletji plezali po triglavskih stenah, bohinjski pastirji so od nekdanj sledili za svojimi kozami, koder sploh dospe človeška noga. Niso to nacionalistični motivi: je zavest naše prve kulture na zemlji tam, kjer ni sledu ne tujega jezika, ne tujega gospodarja. — In vendar: še danes ne poznamo dovolj čistega vira svojih lepih domačih imen.

Radi tega bom skušal utrditi, da so vsa triglavska imena starodavno slovenska, da ne potrebujejo več spominov tujega zavojevanja našega velikana!

(Dalje prih.)

Dr. Rudolf Andrejka: V kraljestvu Ratitovca

(Dalje).

Malo naprej od mestne hiše se dviga dvonadstropno poslopje mestnega župnišča, ki stoji deloma na mestu, kjer je stala nekdanja cerkva sv. Trojice. Župnišče, novejša stavba s širokimi stopnišči in prostranimi hodniki, ki jih krasi lepa stebrišča in oboki v romanskem slogu, je eno najlepših v Sloveniji.

Na severnem koncu glavnega trga se cepita pri Homanovi hiši dve ulici. Prva — spodaj na desni — drži do mestne župne cerkve sv. Jakoba. Na tem mestu je že l. 1271 stala kapela, ki pa kmalu ni več zadostovala duševnim potrebam množičnega se prebivalstva. Sedanja cerkev se je zgradila okoli l. 1530 po vzoru kranjske župne cerkve. Cerkev je ena najlepših dvoranskih stavb pozne gotike na Slovenskem z 10 m visokim stebriščem in lepimi svodi. Razen prelepega, v gotskih stebriščih zidanega glavnega oltarja s štirimi pozlačenimi kipi svetnikov, dvema ob vsaki strani, ima še 4 stranske oltarje, posvečene sv. Katarini, sv. Rešnjemu Telesu, sv. Križu in kraljici Rožnega venca; posebno zadnja dva sta lepa. Slika kraljice Rožnega venca je delo znanega slikarja P. Künla iz 18. stoletja. V tem oltarju je slika sv. Janeza Nepomuka, ki je bila prej v cerkvi sv. Trojice na Glavnem trgu. Na osmino sv. Janeza Nepomuka se opravljajo tu vsako leto maše za mesto in okolico — za varstvo zoper vodne sile, ki obdajajo mesto od dveh strani.

V oltarju sv. Rešnjega Telesa je krasna slika »Jezus na Oljski gori«, umetniško delo neznanega italijanskega slikarja. Lepa je tudi zidana prižnica z reliefi štirih evangelistov. V presbiteriju so na obeh straneh v oknih na steklo naslikani patroni vseh 12 Škofjeloških podružnic. Izredno krasna sta v gotškem slogu izdelana monštranca in ciborij. Cerkvi je na evangelijski strani prizidan mogočen zvonik, ki pa ima, kakor skoraj povsod na Kranjskem, navzlic gotskemu slogu cerkve baročno streho, ki se je šele pred kratkim prenovila.

Samostojna mestna župnija Škofjeloška ni daleč tako stara ko mesto. Še za Valvasorja je bila Škofja Loka samo vikarijat ali, kakor so jo zvali, »proštija«, odvisna od matere — fare Stare Loke. Šele 1. novembra 1804 se je ustanovila mestna župnija Škofjeloška, ki obsega sedaj razen mesta ves spodnji del Poljanske doline s stranskim hribovjem do Sv. Volbenka in del Sorškega Polja od Suhe in Reteč.

Za loško cerkvijo drži pot doli na Lontrg. Na desni strani tik za cerkvijo stoji enonadstropna stara hiša. Plošča na njej iz l. 1627 nam pove, da jo je v šolske namene daroval občini gospod Mihael Papler. »Novo« šolsko poslopje v »Gasi« za glavnim trgom pa tudi ni mnogo večje in lepše in je čisto prav, da se sramežljivo skriva, ker

nikakor ne ustreza ne naučnim niti reprezentativnim zahtevam moderne mestne šole.

Od župne cerkve gremo zopet nazaj na trg, da si ogledamo staro Homanovo hišo, eno najzanimivejših v Škofji Loki. Ta hiša, ki zaključuje gornji del trga, se kaže s svojimi debelimi zidovi in širokimi izgradki kakor srednjeveška graščina. Letnica nad vhodnimi vrati pove, da je stala že leta 1529. Pod letnico je vklesan kranjski orel, pod njim pa glava brkastega moža s čepico na glavi. Koga naj ta kip predstavlja, ni znano.

Poleg Homanove stoji v ozki ulici, ki drži proti bivšim mestnim vratom in kapucinskemu mostu, Koširjeva hiša, najmanj tako stara ko Homanova. Ulica je tu tako ozka, da je komaj prostora za en voz; poštni avtomobil, ki prihaja vsak dan tod mimo, mora paziti, da ne sreča drugega vozila, drugače je daljša prometna zamuda nezogibna. Ulica še dvakrat skoraj pravokotno zaokrene; obdajajo jo samo zelo stare hiše. Na levi strani zagledamo, kakih 50 korakov od Koširjeve hiše naprej, v umetni votlini lep kip Lurške Matere Božje, nad votlino pa se vzdiguje visoka gradba uršulinske cerkve in samostana.

Sedanji uršulinski samostan stoji na mestu prejšnjega samostana klarisinj, ki je bil po požrtvovalni gorečnosti Otokarja iz Blagovice, župnika kamniškega, ustanovljen l. 1358, a dograjen in posvečen stoprav l. 1395. Bojni pohodi, potresi in požari, naposled pa verski razdor so čestokrat in hudo škodovali samostanu in cerkvi. Leta 1457 je Jan Vitovec, vojskovodja Cejskih grofov, z mestom vred zavzel in upepelil samostan. Leta 1511 je bil komaj zgrajeni samostan po potresu zopet močno poškodovan; v letih 1570—1587 so se ga polastili protestantski pridigarji Jurij Dalmatin in Jernej Knafelj, l. 1660 je vnovič do tal pogorel, leta 1669 so ga skupaj s cerkvijo dogradili in posvetili. Pod cesarjem Jožefom II. so morale klarisince samostan zapustiti; nadomestile so jih uršulinke, ki so se bavile z vzgojo dece. Samostanska šola se je sčasoma lepo razvila. Danes je ondi nameščena zasebna deklinška ljudska in meščanska šola ter zasebno učiteljske.

Po sekularizaciji Loškega gospodstva je prešel škofovski grad nad samostanom v roke posvetnim lastnikom. Od zadnjega teh lastnikov, graščaka Baumgartnerja, so kupile uršulinke l. 1891 za 1000 fl. ves grad s pripadajočim vrtom. Stari, za učni zavod neprikladni osrednji stolp so podrle ter ustvarile v zapadnem delu grada prostore za deklinški internat.

Samostanska cerkev je lepa renesančna stavba. Glavni oltar je posvečen Materi Božji brezmadežnega spočetja (slika Matježa Langusa). Stena za njim je poslikana s freskami Jos. Kastnerja, predstavljajočimi Devico Marijo, plavajočo v nebeških oblakih nad

Škofjo Loko in okolico. Stranski oltarji so posvečeni sv. Valentinu, sv. Jožefu, sv. Ani in sv. Antonu Padovanskemu. V stranskem oltarju sv. Ane je nad tabernakljem soha čudodelnega Jezuščka s krono na glavi, pokritega z zelenim, zlato obšitim baržunom. Ta čudodelna podoba je nunski samostan pred stoletji baje rešila kuge in lakote. Zanimiv je v l. 1875 izdelani križev pot, ker so njegovi križci iz palestinskega lesa. V umetniškem oziru je pomembna tudi marmornata, v renesanskem slogu izdelana prižnica in pa dva angela na velikem oltarju, ki ju je izdelal iz kararskega marmorja Martin Bizjak.

V samostanu je tudi janzenistovski križev pot, ki ga je slikal Leopold Layer. V obednici visi lepa slika Brezmadežne od istega slikarja. Poleg tega hrani samostan tudi mnogo slik Berganta, Mencingerja, Langusa i. dr.

Uršulinski samostan je na vzhodni strani z višje ležečim gradom vezan z zidanim in pokritim stopniščem. Škofjeloški Grad se je ohranil do danes bistveno v obliki, kakor ga je brižinski škof Filip I. 1514 zgradil po velikem potresu l. 1511, ki je staro grajsko poslopje docela razrušil; le srednji veliki stolp, ki je bil 35 m visok in 18 m širok, so uršulinke še-le l. 1892 podrle. Grad se omenja že l. 1215 kot izredno trdna in močna stavba (castrum firmissimum). V njem so bile, kakor izpričujejo že listine iz l. 1315 do 1320, škofove sobane, obednice, kaplanovo stanovanje, kuhinja, žitnica, hlevi itd., pa tudi stanovanje za grajskega glavarja (Burghauptmann) in škofovo posadko. Na južnovzhodnem koncu gradu je pred nedavnim časom prenovljena kapela, posvečena sv. Ani. Nje lepi oltarni sliki, delo italijanskega slikarja Tomaža Basso, je prej ljudstvo pripisovalo čudodelno moč. Zapadno od kapele je okrogel stolp, kamor so prej zapirali jetnike in najbrže hudodelce. Tu je bil baje tudi zaprt ropar Dimež, »strah Kranjske dežele«, pa je ušel.

Danes je ta mrki srednjeveški grad presnovan v prijazno bivališče za gojenke samostanskih šol. Na mesto hlevov in drvarnice je zgrajena lepa sobana za njih razvedrilo, na mestu podrtega stolpa pa je napravljen nov zidan hodnik, ki omogoča šetanje tudi ob slabem vremenu in pozimi. Krasen je samostanski vrt, ki je sedaj združen z nekdanjim grajskim. Posebno lepo je sedeti v lipovem drevoredu ter uživati od ondi razgled po celem Sorškem Polju do Kamniških planin. —

Pri uršulinskem samostanu se prej označena ozka ulica zopet ostro okrene proti severozapadu in drži kakih petdeset korakov po mestu, potem pa skozi prava srednjeveška mestna vrata nekdanje »kasarne« (sedanje Guzeljeve jesiharne) na takozvani Kapucinski most, vodeč čez Selško Soro, kakih 15 m do 20 m nad vodno gladino. Lep in užitek poln je pogled proti zapadu, zlasti popoldne, ko odsevajo solnčni žarki od deroče Sore. Strmo padajo

bregovi in hišni zidovi v reko; spodaj na levem bregu je nekdanji grajski mlin, sedaj last trgovca Jožefa Koširja, zadaj pa, rastoč iznad drevja in reke, mrki in strogi Ljubnik. Na drugo stran zagledamo stare hiše in hišice loških meščanov, sezidane na navpičnih skalah desnega brega, a za njimi v solncu se lesketajočo streho župne cerkve, v ozadju pa zelene travnike in polja »Osterfelda«.

Ob levi strani mostu, od mesta sem, stoji leseni kip sv. Janeza Nepomuka, z mestnim grbom.

Valvasor nam poroča o tem mostu,* da je lep in visokozidan, zgrajen v samo enem loku čudovitega obsega; na obeh straneh da je obdan z zidom, tako visokim, da lahko čezenj gledaš, ne da bi tako lahko v vodo padel. O prejšnjem mostu pa pripoveduje naš zgodovinar, da ni bil tako varen. Zgradil ga je bil brižinski škof Leopold iz Schaumburga okolu l. 1380. A zgodila se je nesreča, da je graditelj dne 5. avgusta 1381 sam postal žrtev mostu, ko si je, jezdé na konju, ogledoval svojo novo stavbo. Konj se je splašil in strmoglavil jezdeca v globoko Soro, da je utonil. Pokopan je v uršulinskem samostanu.

Čez kapucinski most pridemo na okrajno cesto, ki drži v Selško dolino. Na levi strani opazimo z visokim zidom ograjeni kapucinski samostan in cerkev, posvečeno sv. Ani.

Cerkev je zidana v baročnem slogu in ima razen glavnega oltarja še dvoje stranskih (sv. Feliksa in sv. Antona Padovanskega). Na listni strani ima troje kapelic, v katerih so oltarji zamorske Matere Božje, sv. Frančiška in Marije Pomočnice. Poslednji dve kapelici sta jako čedno na presno poslikani. Podoba Žalostne Matere Božje, h kateri se ljudstvo rado zateka, kakor še nekaj drugih slik v cerkvi, so dela neznanega laškega umetnika.

Redkokedaj se je kaka cerkev gradila s takim navdušenjem in tako požrtvovalnostjo, pa tudi s takimi zaprekami, kakor cerkev očetov kapucinov v Škofji Loki. Zanimivo je, da so te zapreke izvirale iz samostana tedanjih klarisinj, ali bolje rečeno: od tedanje prednice Suzane pl. Hohenwart, ki ni hotela izročiti ustanovnega premoženja, določenega za zgradbo kapucinskega samostana in je tudi kot soseda delala vse mogoče ovire. Loško prebivalstvo pa se je l. 1707, ko sta se začela cerkev in samostan graditi, možato in odločno postavilo na stran priljubljenih očetov kapucinov: staro in mlado, moški in ženske, posebno pa loški cehi, so pomagali pri gradbi, tako da se je mogla cerkev že l. 1707 blagosloviti ter l. 1713 posvetiti.

Loški kapucini so si znali z ljudomilim in požrtvovalnim delovanjem med ljudstvom ohraniti pridobljene simpatije.

* Ehre des Herzogtums Krain, XI. knjiga, str. 35.

Slovite so bile pasijonske procesije v velikem tednu, ki so jih prirejali od l. 1721 dalje.

O teh procesijah nam je ohranjen velevažen kulturno-zgodovinski dokument: »Institutio pro processione Locopolitana« (iz l. 1721), iz katerega poznamo celo vrsto oseb in bitij, ki so se predstavljala na procesiji. Nastopali so med drugimi Adam in Eva, angeli, smrt na konju s smrtno uro, papež, kardinali, škofje, cesar, kralj, plemiči, župani, kmetje, Lucifer, zlodeji s prokleta dušo na verigah, Zveličar s Petrom, Janezom in Judežem Iškarijotom, za njimi farizejci s Kajfežem, židje, Pilat, Veronika, Žalostna Mati Božja, Marija Magdalena, na koncu pa celo tedaj znani deli sveta: Evropa, Amerika, Azija in Afrika. Vsak izmed njih je moral recitirati primerno ga označujoče rime in kitice. In to se je vršilo v slovenskem jeziku!

Naj podamo nekaj primerov: Lucifer se je tako predstavil:

»Jest sem sam Lucifer ta prevzetni,
Angel sem biv, Bogu sem želu čast odvzeti,
Poglej grešni človek mojo podobo,
Kaj za eno nastudnost sem jest zadobu!

Judež Iškarijot pa sebe označuje takole:

»Prokleta bodi ta ura in ta dan,
kadar sem biv jast tako razuzdan,
Da sem jest mojga mojstra tem Judom čez dav
Jeno sem se z dušo jeno s telesom hudiču podav.«

Bridka Smrt s koso se je priporočala gledajočemu občinstvu s temle prijaznim sporočilom:

»Jest sem slepa, vendar vse umorim,
In z mojo koso veliko škode storim,
Vsa moč celiga sveta, kar živi,
To pod mojo ojstro koso stoji,
Te ljudi jest vse zapišem,
Izgovorov ali prošnje nikdar ne išem.
Jest sem brez kose sama kost,
zatorej ne maram za nobena visokost.«

Te kapucinske procesije so bile v Loki in okolici sila priljubljene; udeleževali so se jih Loško meščanstvo, cehi, kmetje, župani, pa tudi zunanji kraji od Žabnice do Zminca in Bodovelj in od Reteč do Pevna in Veštra. —

Kako priljubljeni so bili loški kapucini, nam izpričuje zgodovinsko dejstvo, da bi bil l. 1782 moral biti razpuščen po cesarjevem ukazu tudi kapucinski samostan. A loško ljudstvo se je upiralo in prosilo tako dolgo, da je ostal.

Zelo priljubljen je bil med narodom nedavno umrli pater »Korl« (Kemperle), doma iz Sorice. Bil je idealen predstavnik pleme-

nitih, ljudomilih tradicij svojega reda. Umrl je 20. novembra l. 1920, globoko obžalovan od vseh.

Pri kapucinskem samostanu se cepijo ceste. Na severu v smeri proti Stari Loki drži okrajna cesta v Selško dolino, na desno proti vzhodu pa že omenjena cesta na kolodvor, odnosno mimo Suhe na Jeperco in v Ljubljano. Od te ceste se cepi pri Guzeljevi gostilni (sobe za tujce) pot na loško pokopališče, ležeče na takozvanem Osterfeldu pod Kamenitnikom. Z veliko ljubeznijo in skrbjo gojijo Ločani grobove svojih dragih in radi posedajo na klopicah v drevoredu pred grobiščem, uživajoč lepi razgled na gore in hribe za njim. Vse škofjeloške rodbine imajo tu svoje grobnice. Impozantna je grobnica Thalerjeve rodbine, idilično sanjava ona rodbine Lenček-Kocelli, umetniško znamenit pa je Zajčev relief iz kararskega marmorja na grobnici rodbine Kajba. (Dalje prih.)

J. W.: Osemdesetletnica Poženčanove Triglavske ode

Za Valentinom Vodnikom, ki je s svojo odo »Vršac« v »Pesmih za pokušnjo« (l. 1806) prvi v pesniški obliki proslavil naš planinski svet, se je v Bleiweisovih Kmetijskih in rokodelskih Novicah v burnem letu 1848 kot drugi slavitelj Triglava oglasil Matej Ravnikar-Poženčan, tedaj lokalni kapelan (mali župnik) na Selih v Kamniškem okraju. Da pesem otmemo pozabe, jo v skoraj nepremenjeni obliki priobčimo ob 80 letnici njenega postanka; objavljena je v VI. tečaju Novic, v 5. listu, ki je izšel dne 2. svečana 1848.

O pesniku Poženčanu sicer vemo, da je bil marljiv nabiratelj narodnega blaga (pesmi in pripovedek), ni pa nam znano, je-li kot turist zahajal na gorske vrhove. Četudi ni bil sam posetil Triglava, je vendar njegova oda zanimiv dokument, ki priča o pesniški dovtetnosti za veličastje »snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja«.

Triglavu.

Vganíte: kaj gledam pogosto	Al gledaš pokojno kraljico,
zaljubljeno, milo, zvestó?	oj, l u n o, častito zares?
Vi prav'te, da polno svetlosti	Se skriva, oblači tančico,
me s o l n č e e m i k a t a k ó.	se vozi po sredi nebes.

Kraljevi me krožec res mika,	Še dalje recite, kaj gledam —
ki greje oživlja cel svet,	ne solnca, ne lune samó;
prelepa je nébesa dika —	rečete d a n í c o med zvezdam
pa še sem za drugo unet.	ki sveti, se vtrinja lepó.

Danica resnično me miče
in na-se uleče oči,
u njo bi rad letel ko tiče *
pogledat, kaj gôr se godi.

Kaj gledam, se vam ne zazdeva,
zatorej naj sam vam povém:
Triglav je, on gora kraljeva,
predrago veselje očém!

Na daljne in daljne mi kraje
on kaže častite glavé,
za petje veselje mi daje,
oživlja gorenjsko ** srcé.

Anton Boštele: Moji plezalni poizkusi in preizkusi

(Spomini in občutja.)

»Dvignil sem svoje oči proti goram.«

(Ps. 120, 1.)

Ljubim planine, ker so del mojega bistva, okamenelo hrepenenje višav in visoka pesem naše zemlje. Ljubim jih, ker ljubim lepoto, ker je moja duša nemirna in neprestano išče v neznanu, silno in omotično, ki mu ne ve imena. Pravijo, da nas vodi na gore blaziranost, moda, častihlepje, šport, lahkomiselnost in lov za rekordi... Naj bo že kakorkoli; mene vabi v kraljestvo belih planik čista srčna potreba. »Navzgor!« Ven iz zatohlelega vzdušja plitke vsakdanjosti v prvotnost, v svobodo in mir, tja najde osebnost svoje pravo mesto in ceno! Tu sem sam s vojim Bogom in z lepoto njegovega stvarstva. In dobro mi je. Planine mi niso malik, a so zame velika vrednota, prelep cvet, poslan od samega Boga na mojo borno življenjsko pot.

Rad listam po knjigi spominov, rad sanjam v bodočnosti zarje. Saj je sedanost samo nezaznaven hip, ko se poljublja preteklost z bodočnostjo. — Ljubim pa tihe steze spominov posebno sedaj, ko me je dolžnost poklica povedla v mehko valovanje vinskih goric, med trto in žlobudrave klopotce, v domovino Meškove sentimentalnosti, kjer samo vitke »palme« kipijo v nebo, edino hrepenenje prleške zemlje. Lepa je ta zemlja in dobra, toda nima zanosa in poleta navzgor. To je zemlja vodoravnosti in mehke čustvenosti. Jaz pa sem človek navpičnosti, poln strasti in nemira, žejen lepote in pesmi. Zato ljubim resnico, kakor sem jo doživel v naročju skalnatih sten, na ledu in snegu, na sočnih zelenicah in divjih grebenih, v megli in vihri in nemi resnosti mračnih prepadov. Nič posebnega nisem storil, nihče ne pozna mojega imena med planinci. A glavno ni, kaj, prvo in

* Tiče je pač tiče, eta (kakor pišče, eta) = ptiček.

** Rojstni kraj pesnikov je Poženik pri Cerkljah na Gorenjskem.

glavno je: k a k o. Kaj mi pomaga lepota pokrajine, če je strto zrcalo srca? Jaz pa sem doživel lepoto planin in, če je meglena moja beseda, tega ni kriva slabost doživetja, temveč edino onemoglost izraza.

I. Iz Kranjske Gore v Bohinj.

Kranjska Gora, 2. VII. 1925.

Moj tovariš Jože samo strmi. To je vse kaj drugega kakor Trboveljska žalost ali valovanje zemlje od Mrzlice do Kozjá, zemlje, ki je Hrušovarjevega gospoda rodila. — Res, lepe so moje planine! Nocoj jih obseva luna, in bele meglice se mehko ovijajo okrog razdrtih pobočij. Molk se je ujel v temne vrhove macesnov in hoj; le Save mladi valovi šumijo v pravljlično noč. Visoko tam gori blestijo novi snegovi in zvezde drhté . . .

Vrata, 3. VII. 1925.

Vrhovi so rdeli v jutranji zori, ko sva zapustila tiho vas, zatopljeno v jutranje sanje, in molče odhitela ob Pišnici navzgor. — Trda je cesta in dolga je pot, toda oči so se izgubile v višinah in pozabljeno je vse. — V Krnici, tam, kjer bukov gozd prehaja v pritlikavce, steza pa v skalnato groblje, sva se utaborila in kuhala čaj. Jaz sem mešal vodo in prilival špirit, gospod Jože pa se je prepiral z Davidom in recital: »Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi . . .« David je prehodil samo Kanaanske gore in griče in izdaleč je gledal na beli Hermon in ponosni Libanon — kako bi bil šele pel, če bi bil poznal vso krasoto alpskega sveta?

Prijatelj Jože je planinski novinec. Odkar pase duše šentjerdtskih kmetov in črnih premogarjev Hudojamskih, je sicer obhodil dosti bregov od skalnate Kojzice do travnate Mrzlice, toda pravi gorski svet mu je neznan. Zato sem se malo bal, da sem izbral kar za začetek pot čez Križko Steno, posebno ko sem zagledal ogromni sneženi plaz, ki je zapiral dohod k pravi steni. Sneg k sreči ni bil zledenel in dobro je šlo. V »Steni« sva večkrat počivala, da sva si ogledala silno kipenje vrhov in črne, gladko izprane stene, ki v nemem polkrogu obkrožajo ogromno Krnico.

Na vrhu naju je sprejela razposajena igra megle, vetra in solnca.

Sedaj sva v prijaznem Aljaževem Domu. Jože se je celo pot dobro držal, je miren in vztrajen.

Gledam Triglavsko steno: preteča in mračna strmi nocoj v dolino, proti vrhu zavita v oblake. Črni žlebovi zijajo, ostrí robovi in čeri preté — tam notri leži Vladimir, solnčni otrok planin, in Triglav sam mu je mogočen spomenik in napis. Klement in Vladimir, dvoje nasprotij, združenih v ljubezni do njih, belih, ponosnih . . . dvoje triglavskih rož, utrganih v prvi pomladi — in stene molčé. — Celo noč dež.

Zjutraj so od Stenarja do Cmira viseli črni, cunjasti oblaki in lilo je neusmiljeno. Proti poldnevu se je izpreletevalo, od časa do časa je privršala nova ploha. Hodili smo okoli Doma in modrovali o vremenu. Vedno sem se jezil na ljudi, ki hočejo za vsako ceno prepričati druge o edinozveličavni pravilnosti svojega črnogledega in bojazljivega mnenja. Tako je tudi tukaj zbudil mojo nevoljno pozornost turist silne postave, a nejunaške misli. Pozneje se je predstavil kot »kralj belih sten«; na vsak način zveneče ime. Izvedel je, da hočeva z Jožetom po Tominškovi poti na Kredarico in uporabil je vso ploho svoje zgovornosti, da bi dokazal vratolomnost tega početja. Kot »corpus delicti« je vihtel časopis, ki je poročal, da je pred dnevi zapadel na Triglavu nov sneg in da se je na snežišču pri »oknu« ponesrečil neki hrvaški turist. (Pozneje sem na Kredarici izvedel, da je tisti Hrvat res na snegu zdrsnil in si nekoliko odrgnil gola kolena — večje nesreče pa ni bilo. Časopisi pa seveda takoj z mastnimi črkami natisnejo senzacionalno vest: Nesreča v Triglavskem pogorju!)

»Tudi jaz, kralj belih sten, sem nameraval s svojo ženo iti po Tominškovi poti, a sedaj ne grem za nobeno ceno. Vrnem se na Dovje in se z vlakom odpeljem v Bohinj. Skušal bom doseči Kredarico z bohinjske strani.«

Opoldne je prijazno prisijalo solnce, a jaz sem zastonj pregovarjal Jožeta, da bi se vzdignil na pot. Setev »kralja belih sten« je šla v klasje. Nazadnje sva se zedinila: jaz odidem takoj na Kredarico in zjutraj se vrnem s poročilom, če se bo tura dala izvesti. Če pridem s pozitivno vestjo, potem se mi pridruži, če ne, se pa vrne na Dovje in domov.

Istočasno, ko je junak besede s svojo ženo odhajal na Dovje, da »naskoči« Triglav od južne strani, sem jaz vriskal v roso bukovje nad strugo Bistrice in se ves razživel v lepoto pokrajine, ki se je odpirala mojim začudenim očem. Kaj je lepše ko samotna pot planinca po nevihti? Svež je vzduh in sveže je srce, jasno je nebo in jasna je misel; človek bi vriskal in pel, ko bi se ne bal, da ne bi z besedo pregnal svete ubranosti trenutka.

Kakor sem pričakoval, tako je bilo. Brez najmanjše težave sem prehodil pot in vesel pozdravil gorko zavetje Triglavskega Doma.

Krasna noč, polna mesečine! Vihar podi bele megle, jih trga in tlači v dolino, pa zopet dviga in žene v daljavo. Pokojno lije mesečina in vsi srebrni in sanjajoči vrhovi. Tam daleč migljajo ljubljanske luči, iz teme se belijo mesta in vasi, in Bled utriplje v dolini. Okoli oglov pa žvižga veter in hlad veje od ledenika. — Kako prijetne so te male sobice, te snažne postelje! Zariješ se pod odejo, strmiš, poslušáš v mesečno noč in gorko ti je pri srcu. Sanjaš o daljah, o rožni ljubezni ...

(Dalje prih.)

Jožef Zazula: Windschar (3042 m)

Nisem bil petdesetkrat na Triglavu, tudi Montblanka in Comolungme še nisem videl, vendar sem precej prebrodil po gorah in med gorami; toda na zgoraj naslovljeni vršac sem najbolj ponosen, četudi ga ne najdeš v vsakem zemljevidu.

Bilo je pred nekako 17 leti, ko sem si utepel v glavo, da stopim na vrh tretjega tisočaka; ker ga nisem našel doma, sem se peljal v Bruneck na Tirolsko.

Tirolsko je že s stališča slovenske zgodovine zanimivo in tudi Bruneck ni med zadnjimi. Tam mimo je vodila rimska cesta v Oglej iz Germanije doli; pozneje so bili ondi Slovenci, ker je pred Bruneckom obstajalo že selišče Stegen (Stegno, ob sotočju Ahrne z Rjenco) in Ragen; prvo obstoji še danes, drugo se je združilo z Bruneckom. Domačini sami pravijo, da je moral biti Stegen važen kraj, ker je imel sodstvo Goriških grofov; po neki poplavi je bil Stegen deloma uničen in so ga opustili ter zasnovali pričetek Brunecku, po škofu Bruno pl. Bullenstätten in Kirchberg, ki je ondi 1250—56 sezidal svoj grad. Severno od Brunecka pa je dolina Defereggen, kjer najdeš še danes slovenske sledi in so, po zatrdilu gospodarja-Tirolca, pri katerem sem živel, še nedavno slovensko govorili.

Pri tem Tirolcu, v bližnjem St. Georgenu, sem se leta 1913 zasedel za dva meseca; mož je bil slikar, a svoje umetnosti ni več izvrševal, temveč je živel na svojem, graščini podobnem posestvu; imel je poleg tega gostilno in se je mnogo pečal s starinami.

Na Tirolskem najdeš v vsaki vasi ne samo stare stavbe in druge spomine na preteklost, temveč tudi stare porcelane, kipe, slike in podobno, ki jih tujcem kot »domače blago« prodajajo za lepe svote. Marsikaj je res skritega po ondotnih gradovih, veliko pa Tirolci sami privlečejo domov in prodajajo za domače blago. Moj gospodar je na pr. prav dobro poznal slovenske (posebno koroške) kraje, ker je svoj čas »auf der Suche nach Antiquitäten«, kakor se je izrazil, veliko hodil ob Dravi in Savi. Izvirnih ondotnih razmer in vpogleda v narodno odmiranje Slovencev ob gornji Dravi je bil tudi moj gospodar živa priča: bil je Ladinec in se je pisal Eisenzapf, kar se ni skladalo; zato so ime pri krstu kratko izpremenili v Rudiferia in kot tak je živel v St. Georgenu.

Ko sva torej s prijaznim Rudiferio po cele večere na gori opisani način preiskovala skrivnosti narodnega življenja in tirolske kapljice, sem se drugo jutro vedno kar s postelje oziral na Windschar, ki me je z zasneženim vrhom skozi okno gledala tujca-zaspanca. Tudi o njej sem se namreč dal podučiti; a tega, kar sem najbolj hotel vedeti, nisem izvedel. Vsakdo mi je le pripovedoval, naj grem gori, kajti: »oben ist a' Wasser zu haben«. Kak je vrh, kaka so pota in

skale, ni nihče vedel in jedva jim je bilo znano, kako je gora visoka; kajti takih dobrot imajo ondi dosti, tako da se malo brigajo za razne nadmorske višine.

Da pa dosežem tretji tisočak in utešim svojo radovednost, sem sklenil, da zadevo preiščem sam. Res: lepega avgustovega jutra sem jo mahal preko doline na nasprotni breg in dalje proti strmemu vrhu. Solnce je pripekalo, čelo in pleča so se mi potila, nahrbtnik mi je bil vedno bolj napoti, sapo sem lovil po bližnjem skalovju in sempatje sem obstal in se naslonil na dolgo palico: vse točno tako, kakor je na poti iz Bohinja na Triglav. V tem oziru so si naši vršaci, bodisi slovenski, nemški, italijanski, najbrže tudi francoski in drugi, čudovito podobni, da ne rečem solidarno organizovani, da! kar mednarodni.

Ta »solidarnost« je trajala dobrih osem ur: kar pokonci, kakor po strehi; pa res ni bilo niti za meter položnejše poti! Nekako ob četrti popoldne sem bil tako visoko, da se je pot izpremenila v deloma položnejšo ravninico s skromnimi pastirskimi kočami; a trajalo je še tri ure, da sem prišel do boljše kmetske hiše, z mednarodnim znamenjem nad vrati, ki razveseljuje pogled in srce. Če je bila pot od jutra do poznega popoldneva v resnici planinska in nič kaj usmiljena, so pa bile stopnice pred hišnim pragom še hujše; v teh krajih namreč krčme niso v pritličju, kakor pri nas, temveč v prvem nadstropju. Seveda sem tudi to moderno zapreko srečno izdelal, spravil v sobi palico v kot, klobuk na klin, nahrbtnik na mizo in sebe na klop ter jel z vso ljubeznijo in z veliko belo ruto gladiti že precej vidno plešo vrhu potne glave. Medtem pa gostilničar ni počival; kakor hitro je zaslišal med vrati moj »Grüssgott«, se je nekam skril; ko sem svojo plešo najbolj obdeloval, se prikaže skozi vrata — in molče — dostojanstveno postavi — liter vode pred moj zategnjeni obraz.

»Sie, mein Lieber! was ist denn deess? Wir sind in Tirol, bringen's nur an Tiroler!« Mož ni zinil besedice; kakor je tiho prinesel, je tiho odnesel in kmalu za tem je bil polič temno-rdečega vina na mizi, poleg njega pa tudi kos črnega kruha in »Kaiserfleisch mit Sauerkraut und Knödel.« Hitro sem pozabil na vse križe in težave planinskega romanja in jel z isto naglico pospravljati s krožnikov kosilo-večerjo (ves dan sem namreč živel samo ob občudovanju prirode), kakor sem se bil prej z vso ljubeznijo oprijel svoje pleše. Za pol ure je bila miza pospravljena, gostilničar je prinesel nov polič Tirolca in tudi polič vode, med zobe sem vtaknil viržinko. Mož je sedel poleg mene — bila sva namreč sama — in kmalu sva kramljala, kakor bi se poznala od mladih nog.

Ko sem si privezal dušo z duhanom in telo s svinjetino, pa povejmo, kako je pravzaprav s tisto v o d o. Da bomo razumljivejši, sezimo nekoliko globokeje v našo preteklost.

Kakor naše telo nikoli ne miruje: srce in žile utripljejo, želodec in čreva delujejo, pljuča in možgani se gibljejo, živci in mišice se krčijo in širijo, sokovi se skrivnostno pretakajo kakor Pivka in druge ponikvarice po podzemnih kraških duplinah — tako tudi mati Zemlja nikoli ne miruje, temveč na njej in v njej vse utriplje od morske plimo-oseke do vulkanskih in atomskih sil po tisoče metrov globokem zemeljskem jedru. Zato tudi Alpe kot take niso nikoli mirovale, ne mirujejo danes in ne bodo mirovale nikoli. Geologi trde, da so se alpski kameniti skladi že opetovano dvignili in znižali, da so bile vse Alpe svojčas samo ogromen svalek, katerega je voda z dežjem, s snegom in s potoki preorala, prelizala, zasula in oškrbila; a od s p o d a j gori je delovala ognjena sila, oziroma ono svojstvo prvinskih atomov, ki jih je izpremenilo iz trdega v žareče-tekoči, oziroma plinasti agregat takoj, kakor hitro je zgoraj razjedajoča voda toliko izlizala plasti, da se je zemeljski pritisk na notranjost zmanjšal in so se mogle notranje plasti zagibati, ker je teža nad njimi odnehala; Alpe so bile namreč nekdam svalku podobna visoka planota, po enkrat in še več višja kakor so dandanes njeni najvišji vrhovi. Voda pa jih je zlizala v dva-, tri- do štirideset metrov globoke doline. (Primerjaj geologijo Idrije, kjer je v triadi zaobrnila podzemna sila plasti.)

Ognjeniško delovanje je bilo tem živeje v onih, večkrat se ponavljajočih presledkih, ko je morje pokrivalo gorovje in so le posamezni vrhovi kot otoki gledali iz vode. Morska voda namreč tudi razkrajala kamenje in še dandanes so ondi najhujši ognjeniki, kjer je najglobokejše morje. Ognjeniki pa v bistvu niso primerjati z dimniki vrhu strehe in Vezuvij le na videz fajfo kadi; temveč misliti si moramo, da je vsa pokrajina kemično izpremenjena in je dim iz vulkana samo nam viden pojav kemičnega delovanja, dočim se pod zemljo vrše procesi, o kojih nimamo pojma, kakor iz strešnega dima ne moremo prorokovati, kaj gospodinja spodaj v kuhinji dela. Ti procesi ženejo tudi izven območja ognjeniškega žrela iz zemlje razne nam »prosvitljenim ljudem« nevidne pline (ogljikove, žveplene itd.), ki puhte na dan in spreminjajo zemljo samo, pa tudi vodo-podtalnico, ozir. vse one vodne žile, ki po razpokah zaidejo v več sto metrov nizke globočine.

Tako je bilo tudi na Tirolskem. Dolomiti n. pr. so bili nekdam vulkanski otoki, oblitni z morjem, v katerem so živele korale, ki so otoke docela pokrile, le vmes je še ostala lava; zato najdeš ondi (posebno na gotovih krajih) toliko rudnin in marsikdo kobaca po Rosengartenu in raznih stolpih, ne da bi vedel, k o d hodi. Severnejše Tirolsko pogorje pa je iz še starejše snovi nego južno; zato ni več videti tako razločno preteklih prič vulkanskega delovanja; v posameznih vodah pa jih še dandanes vidimo in — pijemo.

Tudi to ni nič čudnega, da različne vrelece in toplice najdeš tako visoko gori, kakor sva tisti večer sedela z gostilničarjem (2030 m),

ker plini v poslednjih utripih, ki pa bodo trajali še lepa stoletja, šedandanes uhajajo po starih vulkanskih razpokah iz zemlje in se med potjo zvežejo s studenci, prihajajočimi tudi po razpokah, toda od zgoraj doli (iz snežišč, ledenikov), dočim prihajajo plini od spodaj gori. — Iz enakih vzrokov je v Alpah visoko gori tudi toliko rudnikov; v »mlajših« dneh naše zemlje je ondi iztekala žareča snov, pozneje se je shladila in po razpoki strdila v rudo (svinec na Peci, baker na Snežniku pri Klausenu, zlato na Turah pri Raurisu itd.). — Rudninska voda, ki mi jo je postavil gostilničar na mizo, je prihajala par metrov od hiše kot običajen studenec neposredno iz skale; pili smo jo vsi, s kravami in z drobnico vred, kakor se je nekdam godilo v Rogatcu, Radencih in drugod in kakor se po stranskih kopaliških krajih godi še dandanes. — Tudi naše slatine in toplice niso nastale drugače, dasi prihajajo iz diluvija in aluvija, ker je naš svet nižji in so ga prod in peski laglje zasuli nego v Tirolskih strminah. —

Drugi dan me Windschar ni več gledala skozi okno, ker sem bil že toliko pod vrhom, da me ni videla; pa tudi jaz nisem več modroval ne o vodi ne o vinu, ker sem kmalu vrhu gostilne zapustil običajno gorsko stezo ter šel kar po svoje po nekaki poti, ki je za drobnico, merjevce in posamezne planince. Taka pot — po svoje — ni napačna; dolinci-ščetinci so mi večkrat očitali, da hodim po svoje. Ko sem šel nekoč v dolini Rauris na neko goro (seveda sam), je gostilničarka zahtevala, da se točno napišem v knjigo za tujce, »damit keine Sucherei sein wird, wenn der Herr verunglücken sollte.« Gostilničar pod Windscharo se za take stvari ni brigal; segla sva si v roko in odšel sem z olajšanim nahrbtnikom po svoje dalje.

Potovanje ali plezanje — kakor hočete — ni bilo nič kaj prijetno. Šel sem v ono smer, ki se mi je zdela najboljša; pa je zmanjkalo smeri in stopinj, da sem se vrnil ter izbral drugo. Po tej sem šel zopet nekaj časa, dokler nisem izgubil sledi; zopet sem se deloma vrnil ter šel po novi poti. Tako sem goro meril od jutra do dveh popoldne, ko sem končno prišel pod vrh in zagledal triangulačno znamenje; od tu do vrha ni bilo zaprek; veter me je pozdravil, kot stalni gost gospodov vršacev. Pod triangulacijo sem izkopal izpod obloženega kamenja pločevinasto škatlo, v kateri je bilo pet vizitk: nekaj planincev, en geometer in nadporočnik so varovali čast Windschare; na odtrgan list sem še jaz zapisal svoje ime, ga priložil ostalim kot šesti dokument ter škatlo zopet zakopal med kamenje.

Je pa stara usoda vseh hribolazcev, da ne moreš biti v neskaljeni sreči in zadovoljnosti. Ako sem od jutra do dveh popoldne premišljeval, kako naj pridem na vrh, sem pa sedaj pod trikotom sedel in premišljeval, kako se skobacam dol. Markacij seveda ni bilo, klinov tudi ne, po stari poti pa nisem hotel: ne in ne, pa je amen! Obrnil sem torej pogled proti severu in določil smer po nekem snežišču,

potem po razjedenem pobočju z velikanskimi skalami; za temi je prišla trava in več sto metrov pod seboj sem skozi trieder zapazil ovce in drevesa. Kdo bi gledal dalje!

Izpod piramide po snežišču je šlo dobro; prišedši na razjedeno pobočje, pa nenadoma obstanem. Po tleh so ležale velike, kakor koc-kasto obsekane skale; robovi niso bili preveč ostri, vmes pa je bilo prostora do pol metra. Skobacam se torej na prvo kocko in pričnem preskakovati naprej; šele ko mi izpodrsne in se z vso težo telesa vržem na prihodnjo kocko, desna noga pa obtiči v razpoki, sem spoznal, kako opasna je moja pot. Noga naj se ti zviije ali zlomi, pa lahko rečeš: amen; našli bi te morda jeseni, ali pa drugo spomlad. Ovce se pasejo, kakor sem pozneje spoznal, brez pastirja; najbrž pridejo jeseni ponje, kakor jih spomladi priženo. Da nisem pretiraval, mi je dokazovala črna lisa, ki se mi je še dolgo poznala na piščali desne noge od tistega dne.

Preskakoval sem torej previdneje, srečno dosegel rob gozda, potem pa pričel iskati steze. Tudi te ni bilo in šel sem po celem in »po svoje« med strmim drevjem, dokler nisem prišel na prečno stezo, ki me končno pripelje na zadnjo, pa tudi najkočljivejšo zapreko: pred 6—8 m široko drasto, segajočo precej strmo od roba zgoraj globoko doli v dolino. Njo je bilo treba prelezti, oprijemov pa nikjer; da mi je ondi spodrsnilo, bi ne bilo časa reči »amen«. Končno sem bil onkraj Rubikona; malo sem posedel in gledal gori in doli, potem je prišla slaba steza in v eni uri sem bil na cesti. Spodaj sem videl, kako imenitno bi bil priletel v kameniti potok; kajti drasta je bila uglajena od lesa, ki so ga svojčas spuščali v dolino; pri tej priliki so tudi pot nekoliko »popravili«, pozneje pa vsa leta nič. Ko sem nekaj let prej hodil v Bohinju po takrat zanemarjenih Štapcah in Komarči, mi ni bilo tako prijetno gorko okoli srca.

Slednjič jo pritolčem v Taufers, kjer mi znanec ni hotel verjeti, kako sem Windscharo »jemal«. Steklenico dobrega vina sem pa le pil na s v o j e zdravje; ko sem zvečer z električno prišel v St. Georgen h gospodarju-Ladinecu ter mu hvalil lepoto tamkajšnjih gora in ga vabil na nje, mi mirno odvrne: »Ich halte mich mehr an die Täler; die Spitzen überlassen wir den Fremden.« S to tirolsko modrostjo sem se tisti večer poslovil pred počitkom od svojega gospodarja.

Obzor in društvene vesti

Važna rusko-nemška ekspedicija. Dobro so nam še v spominu poskusi Angležev, da bi zavladali nad najvišjimi vrhovi Himalaje; toda zahodno od tega gorovja razprostirajoči se Hindu-kuš, Pamir in Alai niso nič manj važni. V novejšem času nameravajo smer Taškent-Kabal, 1400 km, preleteti z aeroplanom v osmih urah; kamele rabijo 30 dni. — V to gorovje odpotuje meseca maja 1928 družba učenjakov in znanih planincev ob vodstvu preiskovalca Rickmers, ki je že 1913 prepotoval imenovana gorovja. Podjetje podpirajo Akademija

znanosti sovjetske Unije, Nemško-avstrijski Alpenverein, Akademija nemških znanosti. Skupaj bo sodelovalo približno dvajset ruskih in nemških učenjakov ter znanih planincev. Delali bodo največ v Transaltai-u in Sel-Tau-u, kjer nekateri vrhovi presegajo 7000 m. Ruski učenjaki: prof. Korženevski, geograf v Taškentu, geolog Ščerdakov, zvezdoznanec Bjelajev, meteorolog Zimmerman z mnogimi pomočniki, se udeležijo potovanja kot preizkušeni poznavalci osrednje Azije. Poleg teh gre dr. R. Finsterwalder — Mnihovo, z asistentom za fotogrametska dela, geolog dr. Nöth iz Inomosta, entomolog dr. Reinig — Berlin, jezikoslovec dr. Lenz — Berlin, hribolazci dr. med. Allwein, cand. phys. Wien, in stud. rer. mont. Schneider — sami priznani plezalci — ob vodstvu dr. P. Vorhersa — Bremen.

Za nas je zanimivo, da je med udeleženci 25 letni mož slovenske matere Idrijčanke, montanist Schneider. Rojen sicer v Joahimovem Dolu na Čehoslovaškem, je vzgojen v rudarski Idriji, kjer je njegov oče dvakrat služil. Prevrta ga je pregnal na Tirolsko, a mladi Schneider poseča tehniko v Berlinu; tako je svet. vojna pregnala po svetu našo mladino. Mladi tehnik je iz znane rodovine Zazula-Schneider; udeležba na ekspediciji mu je najlepša perspektiva za bodočnost. — Poleg tega prirede Rusi tudi ekspedicijo v pravi Pamiir v svrhu geoloških preiskav in po naročilu Ruske geološke družbe ob vodstvu prof. Ralivkina. Drugo ekspedicijo vodi prof. Mušketov; zanimala se bo za ledene čase in pamiirske ledenike. — Vsa ta znanstvena podjetja imajo priznane osebe in najboljšo opremo in priporočila. Potovali bodo približno osem mesecev (maj — december 1928). Pri nas Rusija s te strani še ni bila znana; zopet zamuda!

J. Z.

Predavanje dr. Gvidona Mayer-ja o bojih v visokem gorovju Julijskih Alp se je vršilo v Ljubljani dne 27. marca 1928 v veliki dvorani hotela Union.

Dr. Gvidon Mayer je skupno z dr. Kugyjem organizoval alpski oddelek avstrijskih čet proti prodiranju Italijanov preko Julijskih Alp. Zbral in izvežbal je gorske vodnike in neustrašene domačine iz naših planin v močne skupine, ki so z drznim naskokovanjem strategično važnih točk ne samo zadržale sovražnika, nego ga večkrat tudi pregnale iz njegovih pozicij. Najhujša borba je bila za Špik nad Policami (Montaž) in v pogorju Viša. — Dr. Mayer je bil sam zbral obilico lepih slik iz tozadevnih operacij ter vaj in nam je po skioptičnih slikah živo razkazal prizadete točke tega visokega gorovja in najdržnejše plezalne pohode v njem ter zlasti pokazal, kako velikega pomena je visoka turistika v vojnih operacijah; opisal nam pa je tudi, s kako ogromnimi človeškimi in materijalnimi žrtvami so bili združeni ti boji. Njega samega je proti koncu zadela nesreča; videli smo ga na sliki, kako so ga v spremstvu dr. Kugyja hudo poškodovanega oddali v varno zavetje. Kaj čuda, da je dr. Mayer zaključil predavanje z željo, naj bi se ne ponovila več strahotna vojna, kjer so se turistovske sposobnosti uporabljale v namene uničevanja; kajti visoka turistika je lepa samo v miru in naj služi miru.

Nova podružnica SPD (Notranjska) v Borovnici. Italija je po zasedbi našega Primorja in dela bivše Kranjske razpustila vse na tem ozemlju obstoječe podružnice SPD, tako da je del Notranjske v naši državi ostal brez te prepotrebne organizacije. Ker vrhu tega zanimanje za turistiko po vojni stalno rase, je nastala potreba, da dobi Notranjska s svojimi prav posebnimi naravnimi lepotami svojo planinsko podružnico, ki bi redno delovala na izboljšanju že obstoječih naprav ter odkrivala in uvajala v promet nove pokrajinske točke.

Kako potrebna je ta podružnica, se je pokazalo na dobro uspelem ustanovnem občnem zboru nove podružnice SPD za Notranjsko v Borovnici, dne 4. marca t. l. Udeležil se ga je od Osrednjega Odbora predsednik SPD g. dr. Fran Tominšek, ki je z bodrilnimi besedami pozdravil najmlajšo podružnico, želeč ji,

da bodi s pričakovanimi uspehi vsaj delno nadomestilo za izgubljene podružnice v Primorju; osrednje društvo jo bo podpiralo, kjer bo moglo.

Izvoljeni prvi odbor je sledeč: predsednik: g. Albert Jager; njegov namestnik: g. Andrej Ahčan; tajnik: g. Martin Košuta; blagajnik: g. Stane Strgulec; odborniki gg.: Drašler Anton, Engelsberger Viktor, Gabriel Drago in Petrič Ivan ml.; namestniki: Stražišar Anton, Suhadolnik Franc (Zabočevo) in Drašler Ivan (Dol); pregledovalca računov: Petrič Ivan star., Pirnat Anton.

V področje podružnice spadajo: Logatec, Rakek, Cerknica, Begunje, Sv. Vid, Rakitna in Preserje, kjer so tudi sedeži poverjenikov: gg. Sila Egon, Gerl Fran, Meden Anton, Zalar Fran, Tavčar Fran, Novak Anton; za Cerknico še ni določen.

Na občnem zboru je bilo sklenjeno, da se takoj začne s prepotrebnimi popravami v Peklu in z markacijo novih poti, posebno: do razgleda na Trebivniku (808 m), bližnjice v Rakitno s sestopom čez Krimšček (najlepša razgledna točka na Notranjskem; vidi se Snežnik, Nanos, Julijske Alpe, Karavanke, Kamniške Planine), iz Preserja na Krim, v Iški Vintgar, do naravne votline Vihrovce, do Sv. Treh Kraljev itd. — Flora v Peklu se naj varuje. — Kot delegat za Skupščino je bil soglasno izvoljen načelnik Albert Jager.

V. F. E.

Mariborske podružnice redni občni zbor se je vršil dne 30. marca 1928 v Mariboru. — Načelnik g. dr. Davorin Senjor otvori redni občni zbor ter pozdravi oblastnega odbornika g. Kugovnika, odposlanca O. O. S. P. D., g. dr. Josipa Tominšeka, zastopnika Slovenskega športnega kluba Maribor, g. Cirila Tomana, zaupnika podružnice za Ptuj, g. dr. Muhiča, in novinarje.

Tajnik g. Ivan Volčič prečita zapisnik VIII. rednega občnega zbora, ki se odobri.

Poročilo načelnika: Načelnik razlaga bistvo sedanjih društven. pravil in poudarja, kolike važnosti je funkcija nadzornika, ki ima pravico nadzirati delovanje vseh podružnic in ki kot član Širšega Osrednjega Odbora tvori kontakt med Osrednjim Odborom ter med podružnicami. Podružnica je sodelovala pri otvoritvi Hlebovega doma na Smolniku in pri 25 letnici Podravske podružnice, ki se je slavila pri Ruški koči, ter je v dobrih odnošajih in stikih z zvezo za tujski promet za Mariborsko oblast, s športnim klubom Maribor, z Aeroklubom, z odborom za gradnjo ceste na Pohorje in z odborom za gradnjo žične železnice na Pohorje. Podružnica je tudi deležna vsestranske podpore; tako so daleč za fond gradnje Ribniške koč mestna občina 10.000 Din, Mariborska posojilnica 5000.— Din, okrajni zastop 500 Din. Razen tega so darovali za ta fond razni dobrotniki, ki nočejo biti imenovani, znatne svote. Šumarska uprava je darovala za pogozdovanje našega posestva pri Mariborski koči okoli 30.000 sadik. Za domačo lekarno so tuk. lekarne (Vidmar, dr. Minařnik in Wolf) ter drogerija Salus prispevale veliko dragocenega materiala. Vinarska in sadjarska šola je vedno rada priskočila podružnici z nasveti in dejanji na pomoč. Vsem tem imenovanim in neimenovanim se izreče zahvala. Načelnik se še obrača na oblastnega odbornika g. Kugovnika s prošnjo, naj tolmači obl. odboru naše delovanje, da bode tudi naša podružnica deležna podpore, ki jo je določil obl. odbor v turistične svrhe. Končno se še zahvali časopisju za naklonjenost ter izreče željo, da bi tudi planinstvo našlo v listih isto razumevanje ko šport. — Akcija gradnje Ribniške koč je v najlepšem teku. Našlo se je razumevanje pri upravi veleposestev grofa Thurna, ki je podružnici zasigurala v te svrhe potrebni svet na južnem pobočju Jezerskega vrha za dobo 99 let. Kakor kočje, se bode že letos tudi na Kozjaku pri Sv. Pankraciju otvorila planinska postojanka.

G. dr. Jos. Tominšek in g. Ciril Toman se zahvalita za pozdrave ter pozivata v bodrilnih besedah podružnico, da nadaljuje svoje delo po začrtani poti.

Tajniško poročilo: Tajnik, fin. svetnik Volčič, poroča, da je število članov narastlo v letu 1927 za približno 200 članov, tako da ima podružnica 812 rednih članov ter 4 ustanovnike. Ugodnosti polovične vožnje so se člani v polni meri posluževali; ker podružnica od vsakega člana pobira za potrdilo za polovično vožnjo pristojbino v znesku Din 20.—, ki se steka v fond za gradnjo Ribniške koče, je ta fond v preteklem poslovnem letu iz tega naslova dobil nad 9000.— Din. Odborovih sej je bilo 15. Podružnica je radi naraščajočega pisarniškega dela z novim letom otvorila lastno pisarno v prostorih »Putnika« na Aleksandrovih cesti št. 35. Knjiga Badjura: »Kozjakovo pogorje«, ki se je založila v 1000 izvodih, se je v precejšnji količini že razpečala. Načrte za Ribniško kočo je napravil g. inž. Jelenec; stroški so predvideni na ca 450.000.— Din; koča je zamišljena v večjem obsegu, imela bi 11 sob s 30 posteljami ter obsežno skupno ležišče, ločeno za dame in gospode. Založile so se tudi razglednice z Ribniško kočo.

Blagajniško poročilo: Blagajnik g. dr. Makso Šnuderl poda bilanco za leto 1927/28.

A. Pasiva: Posojilnica iz tek. računa Din 8.969.91, saldo pasiv Din 204.425.12, skupaj: Din 213.395.03.—

B. Aktiva: 1. nepremičnine Din 97.644.90, 2. inventar Din 78.845.12, skupaj 176.490.02; 3. Zaloga pijač Din 8.749.50, 4. Zaloga razglednic Din 5.895.70, 5. Zaloga knjig Din 975, 6. Vrednostni papirji Din 2.000.—, 7. Gotovina v poštni hranilnici Din 984.81, 8. Terjatve Din 18.300.—, skupaj Din 213.395.03.

Končno še poroča blagajnik, da je fond za Rib. kočo narastel na Din 61.000.—.

Poročilo računskih preglednikov: g. prof. Luka Brolih poroča, da se je revizija blagajne izvršila, našlo se je vse v redu ter predlaga absolutorij s pohvalo. Sprejeto.

Poročilo gospodarja Mariborske koče: gosp. Božidar Gajšek poroča, da je prevzel 1. 12. 1927 gospodarstvo od prejšnjega gospodarja g. dr. Orožna. Kočo je obiskalo veliko nad 4.000 turistov, vpisalo pa se jih je v spominsko knjigo le 3921. Opaža se, da se veliko turistov ne vpiše v knjigo. Med posetniki je tudi precej turistov iz Avstrije, Nemčije, Čehoslovaške, Italije in Francije. Kakor vsako leto se je tudi v preteklem poslovnem letu posvetilo največ pažnje izpopolnitvi inventarja ter zunanji opremi koče in posestva. Nakupilo se je razen precejšnje količine kuhinjskega orodja in jedilnih posod večje število zimskih odev ter železnih peči, tako da je bilo za časa smučarskih prireditev zimskošportnikom na razpolago 49 postelj v zakurjenih sobah. Obisk stalnih letoviščarjev je bil v pretekli letni sezoni izvanredno velik. — Zgradila se je nova ledenica, na podstrešju dependance se je napravila večja soba za letno skupno ležišče, prvo nadstropje dependance se je opremilo z ličnim balkonom. Med gostilniško kočo in dependanco se je inštaliral hišni telefon. Domača lekarna se je bogato založila.

Poročilo gospodarja koče na Klapnem vrhu: G. Vekoslav Golubović poudarja, da obisk koče raste od leta do leta, tako da je l. 1927 obiskovalo kočo 1597 turistov. Izredno je narasel obisk pozimi, ker je tamkaj teren za smučarje idealen in zelo priljubljen. Inventar se je izdatno izpopolnil; posebno je bilo treba nabaviti veliko zimskih odev, precejšnje število odev je bilo od odbornikov darovanih. Naraščajoči zimski šport zahteva, da se mora koča, ki ima zdaj le 9 postelj, že letos razširiti, tako da bo oskrbljeno v zakurjenih sobah ležišče vsaj za 50 oseb. Najemninska pogodba se je z grofom Zabeom podaljšala do leta 1950. G. dr. Sekula je tudi v tej koči uredil domačo lekarno. Koča je dala 12860 Din čistega dobička.

Poročilo zimsko športnega odseka: g. dr. Janko Orožen poroča, da se je na lanskem občnem zboru sprožila ideja, naj se osnuje zimsko športni odsek SPD. Dne 4. maja 1927 se je vršil ustanovni občni zbor tega odseka; dosedaj je narastel na 70 članov, med katerimi sta dve tretjini aktivnih smučarjev. Med srednješolci se je ustanovil poseben odsek, ki deluje pod pokroviteljstvom odseka SPD. Da se članstvo seznanj s smučarstvom, se je naročilo dvoje predavanj. (»Smučarstvo in smučarjeva oprema« in inž. Hanssen »O Norveški, domovini smučarstva«). Član inž. Ervin Rungaldier je vodil dva smučarska tečaja, prvega od 27. decembra 1927 do 1. januarja 1928, drugega pa od 6. januarja do 8. januarja 1928. Dne 5. februarja 1928 je odsek priredil smuško tekmo za prvenstvo Mariborske oblasti; udeležilo se je 50 tekmovalcev. Lepa darila sta darovali Zveza za tujski promet v Mariboru in Mariborska podružnica SPD, slednja je tudi naklonila odseku denarno podporo v znesku Din 3000.— Po tekmi so se vršile na cilju pri Mariborski koči smuške igre, kar je bilo za tuk. kraje nekaj novega. Tudi pri tekmi za smuško prvenstvo Slovenije, katero je priredil športni klub Maribor, je odsek z uspehom tekmoval. G. Rajko Hoffbauer je ustrežljivo dal smučarjem na razpolago svojo lovsko kočo na Vintanjski planini.

Poročilo markacijskega odseka: g. Vergil Skofič poroča o izvršenih markacijah na Kozjaku in Pohorju, ki so se napravile deloma nanovo, deloma so se popravile stare. Markiralo se je na naslednjih potih: 1. Maribor—Habakuk—severna pot—Sv. Bolfenk; 2. trikot: Mariborska kočica—Stolp—Sv. Kolfenk; 3. Sv. Križ—Žlembeški ribniki—Sv. Duh; 4. Fala—Klopni vrh—Razpotje pri Lamprehtu—Smolnik—Hlebov dom; 5. Maribor—južna pot—Mariborska kočica; 6. Sv. Urban—Sv. Križ; 7. Sv. Duh—Škorpjon—Kapla; 8. Kapla—Sv. Pankracij (Pungrac); 9. Sv. Pankracij—Kapunar; 10. Bresternica—Sv. Križ; 11. Ribnica—Jezerški vrh; 12. Brezno—Sv. Pankracij. — To delo so napravili večinoma odborniki v 235 delovnih urah. Prostovoljnih sodelavcev izven odbora je bilo malo. — Kozjak je torej markiran od Sv. Urbana preko Sv. Križa, Sv. Duha, Kaple, Sv. Pankracija do vrha Kapunarja po dolgem in po širini do državne meje.

Poročilo propagandnega in amaterfotografskega odseka: g. Gajšek poroča, da se je lansko leto začeto propagandno delo nadaljevalo, v kolikor so to dopuščala denarna sredstva in dobra volja sodelavcev. V priporočilo Mariborske kočice so se izdelali posebni letaki in prospekti v slovenskem, nemškem in francoskem jeziku, ki so se razpošiljali z dobrim uspehom po naši državi in v inozemstvo. Na glavnem kolodvoru se je namestila lična propagandna tabla z nekoliko fotografskimi slikami in preglednica z zemljevidom. Po mestu so izstavljeni v treh omaricah fotogr. posnetki s Pohorja in Kozjaka. Člani odseka so izdelali več propagandnih albumov, ki so se razposlali v propagandne svrhe širom domovine, in razne slike za nabavo razglednic ter za propagando v časopisju. Nabavilo se je tudi 9 klišejev in 80 diapozitivov za planinska predavanja.

Slučajnosti: g. dr. Šnuderl obravnava, kako se naj realizira ideja gradbe Ribniške kočice. Ustanovi se naj zadruga, kakor se je ustanovila v Tržiču, ki je postavila planinski Dom na Kofcah; izda naj zadružne deleže s trikratnim jamstvom, a bila bi izven podružničnega odbora. Na ustanovni občni zbor, ki ga bode sklicala naša podružnica, se bodo povabile vse podružnice SPD, ki so interesirane na Pohorju; od vsake teh podružnic se bo volil v zadrugo po eden zastopnik. Zadruga bi se imenovala »Ribniška kočica«. Nekatere podružnice so se že priglasile, da bodo opremile po eno sobo.

Na predlog načelnika se pooblasti odbor, da določi delegate za glavno skupščino.

Oblastni odbornik g. Kugovnik oblubi, da bode posredoval pri oblastnem odboru, naj se podružnici, ki tako lepo in uspešno deluje, dodeli primerna podpora, da bo svoj cilj, postavitev Rib. koč, čimprej dosegla.

Nato so razni člani stavili še podrobne predloge v prid turisticke in tujskega prometa.

Občni zbor Mežiške podružnice »Peca« se je vršil dne 25. marca t. l. v Mežici. Posetil ga je tudi nadzornik O. O. SPD, g. dr. Senjor iz Maribora, ki se mu za udeležbo in podane nasvete najiskreneje zahvaljujemo. — Iz poročil posameznih poročevalcev posnemamo:

Društvo je ob običnem zboru imelo 210 članov, napram zadnjemu rednemu običnemu zboru za 93 več. Prireditvev se je vršilo 6, in sicer v Mežici 2, v Črni 2 in v Podpeci 2; razen tega dva družabna večera. Sej je bilo 8 in dva izredna občna zbora.

Največ dela in požrtvovalnosti je zahtevala gradnja koč na Peci, odnosno gradnja zasilnega kolovoza iz Stoparjevega do stavbišča nove koč. S prostovoljno tlako v skupnem času 2402 ur, ob udeležbi skupno 157 oseb, od teh 104 nečlanov, se je zgradilo ca 2 km poti, po kateri se je že tekom zgodnje jeseni zamogel dovažati z živinsko vprego gradbeni material za koč. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je imela podružnica dohodkov Din 53.437.61 in izdatkov Din 40.652.46. Za nadaljevanje gradnje koč nam še primanjkuje sredstev; bili smo primorani se zadolžiti za Din 20.000.—, ki nam jih posodi rudniško podjetje v Mežici, brezobrestno do leta 1930. K temu je še pripomniti, da nam je imenovano podjetje že prispevalo podporo v znesku Din 10.000.— ter nam poleg tega brezplačno izstrelilo klet za novo koč.

Ker nas v letošnjem letu čaka še veliko dela, ki potrebuje požrtvovalnih mož in je med tem letom nekaj odbornikov umrlo, so se soglasno izvolili v odbor še sledeči tovariši: Golob Jaka, Golob Maks, Remic Polde, Puncengruber Maks in Hinterberger Karol.

Naše slike: Jalovec s Srednjega Vrha. Pomlad se začenja. Narava se probuja iz svojega zimskega spanja in se odeva v praznično obleko. Tudi gorske livade se pokrijejo, sicer nekaj pozneje kakor v dolini, s svežim zelenjem, med katerim se blestijo gorske cvetlice v najrazličnejših barvah. — Tak prizor nam kaže današnja slika, ki je povzeta z visokega sela Srednjega Vrha nad Gozdom pri Kranjski Gori. V ospredju livada z bujno cvetočim drevjem, onstran doline pa kotlina Male Pišnice, ki jo v ozadju obkrožajo od leve na desno Mojstrovka, Jalovec, Kotova Špica, dočim so desno nahajajoče se Ponce še zavite v meglo, v ospredju pa je na levi pred Mojstrovko Glava (1783 m), na desni Vitranec (1631 m) in Cipernik (1746 m).

Vsebina: Dr. H. Tuma: Triglavska skupina (str. 97). — Dr. Rudolf Andrejka: V kraljestvu Ratitovca (str. 102). — J. W.: Osemdesetletnica Poženčanove Triglavske ode (str. 107). — Anton Boštele: Moji plezalni poizkusi in preizkusi (str. 108). — Jožef Zazula: Windschar (str. 111). — Obzor in društvene vesti: Važna rusko-nemška ekspedicija (str. 115). Predavanje dr. Gvidona Mayer-ja. Nova podružnica SPD (Notranjska) v Borovnici (str. 116). Občni zbor Mariborske podružnice SPD (str. 117). Občni zbor Mežiške podružnice »Peca« (str. 120). — Naše slike (na prilogi): Jalovec s Sred. Vrha.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.-Din, za inozemstvo 60.-Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru. Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Ruska kapelica ob potu na Vršič

Fot. Ivan Tavčar